

Egy pályázat háttere és eredményei

■ A FŐVÁROSI ÉS PEST MEGYEI GYERMEKVÉDELEM 100 ÉVES JUBILEUMA ALKALMÁBÓL MEGHIRDETETT TÖRTÉNETI ÉS SZAKMAI TAPASZTALAT-FELDOLGOZÓ TANULMÁNYOKRA VONATKOZÓ PÁLYÁZATRÓL

Budapest Főváros Önkormányzata, Pest Megye Önkormányzata és a Fővárosi TEGyESz közösen pályázatot hirdetett 2003-ban szakmai tapasztalat-feldolgozó tanulmányok készítésére a közös fővárosi és pest megyei állami gyermekvédelem 100 éves jubileuma alkalmából Budapesten és Pest megyében dolgozó vagy korábban ezen a területen működött szakemberek számára. A kettős jubileumhoz (a Fővárosi GYIVI is egyben fennállásának 50. évfordulóját ünnepelte 2003-ban) kapcsolt fontos szakmai kezdeményezés elsősorban a gyakorlati szakemberek szakmai tapasztalat-feldolgozó tevékenységét kívánta ösztönözni a lehető leg szélesebb körben.

A jubileumi alkalmat a meghirdetők érthetően felhasználták arra, hogy ösztönözzék a fővárosi és Pest megyei gyermekvédelem történetének feldolgozását szolgáló szakmai erőfeszítéseket és gyűjtőmunkát, illetve segítséget nyújtsanak a sokszor rejtve maradó számos kiváló ilyen irányú munka nyilvánossá válásához, és – idővel – egységes szakmatörténeti értékmentő munka és gyűjtemény gondozásához.

A pályázat meghirdetői hangsúlyozták felhívásukban, hogy számítanak minden olyan munkára, amely a gyermekjóléti alapellátás, a gyermekvédelmi szakellátás és a hatósági intézkedések valamely területén szerzett, a szakmai közfegyelmre érdemes tapasztalatokat, gyűjtött ismereteket dolgozzák fel. A felhívás tehát világosan a pályázat elsőszámú feltevévé tette, hogy a pályamunkák olyan gyakorlati tapasztalatok feldolgozására vállalkozzanak, amelyekhez a szerzőknek valamilyen világosan tisztázott, méltányolható saját gyakorlati viszonyuk van. Azaz, a pályázók olyan gyakorlati probléma, tapasztalat elemzésére-feldolgozására vállalkozhattak, amelynek keletkezésében a szerzők a gyakorlatban részt vettek (a történeti témájú pályamunkák kivételével).

A másik követelmény a pályamunkákkal szemben az volt, hogy azok már a témaválasztásukban is – a kidolgozásban még inkább – a szakterületen széles körben tanulságokat hordozó tapasztalatokat dolgozzanak fel, és a pályamunkák jussanak is el e szakmai hozamok kielé-

gítő és igényes megfogalmazásáig és bemutatásáig. Természetesen minden szakember számára igen fontos és értékes a saját tapasztalatainak a számbavétele, összegzése, következtetések levonása, és ez a saját szakmai fejlődésének nélkülözhetetlen eleme. Az egyéni tapasztalatok összegzése azonban nem feltétlenül hordoz szélesebb körben is hasznosítható értéket. A szélesebb körű hasznosíthatóság nem igényli feltétlenül az adott szakember személyes bölcsességét, kiemelkedő szakmai képességeit. Elég lehet az is, hogy valakinek olyan gyakorlati problémát kell megoldania, amellyel (vagy ahhoz nagyon hasonlóval) a gyermekvédelmi munka szűkebb vagy tágabb berkeiben sokan mások is szembesülnek, ezért elvben bárkinek a tapasztalata automatikusan tanulságos lehet a szakma számára. A legfontosabbnak tartott ilyen jellegű problémákra próbálták a pályázat meghirdetői felhívni a figyelmet a pályázat kiemelt témaköreinek a megjelölésével. Ezeket a témaköröket a pályázat előkészítői egyben úgy igyekeztek megfogalmazni, hogy a gyermekvédelmi munka minden részterületének szakemberei számára egyaránt értelmezhetőek legyenek, tegyék lehetővé konkrét témák minél szélesebb körű választását. (Megléhet, ennek a törekvésnek az lett a következménye, hogy e kiemelt témakörök túlságosan elvont megfogalmazást kaptak. Mindazonáltal úgy tűnik, bármilyen olyan témájú szakmai tanulmány besorolására lehetőséget adnak, amely valóban igényt tarthat a szélesebb

szakmai figyelemre.)

A gyermekvédelmi törvény elfogadása után hat évvel jogos várakozás volt például, hogy a gyakorlati szakemberektől olyan értékes információhoz lehessen jutni, amely szaporítja a törvény alkalmazásával és alkalmazhatóságával kapcsolatos ismereteinket, felhívja a figyelmet a szabályozás hiátusaira és ennek nyomán a gyakorlat zavaraira, a hiátusok találekony áthidalását eredményező megoldásokra.

Annak tudatában, hogy a törvény sokszereplős tevékenységként, a szereplők bonyolult együttműködéseként határozta meg a gyermekvédelmi munkát annak minden területén, és az együttműködési kényszert törekedett részletekbe menően körülírni és szabályozni, minden olyan elemzés, amely ennek a tapasztalatait világítja meg, szintén joggal számíthat a legszélesebb szakmai közfigyelemre.

A meghirdetők érzékelték annak szükségességét is, hogy – nem utolsósorban az Európai Unióhoz való csatlakozásunk miatt is – minden erőt és figyelmet összpontosítanunk kell a társadalmi ki-rekesztés megnyilvánulásai és a gyermekbántalmazás, a gyermekek elhanyagolása elleni küzdelemre.

Bár a fenti pályázatot csak egyszeri alkalomra hirdették meg, a meghirdetők osztottak abban a szándékban, hogy ez a pályázati felhívás a későbbiek során megismétlődjék és évenkénti gyakorlattá váljék (amennyiben sikerül biztosítani a hozzá szükséges pénzügyi fedezetet).

Mindezen megfontolások alapján a pályázat meghirdetői a következő témaköröket jelölték meg a pályamunkák számára:

1. A fővárosi és pest megyei gyermekvédelem valamely szakterületének vagy szolgáltatási formájának történeti bemutatása, különös tekintettel a ma is hasznosítható eredményeket felmutató eljáró szakmai újító törekvésekre.

2. Módszerek és technikák a gyermekvédelmi rendszer és a törvényi szabályozás hiátusainak áthidalására, különös tekintettel a gondozott gyermekek érdekeinek és jogainak érvényesítésére.

3. A társadalmi kirekesztés és az erőszak elleni küzdelem a gyermekvédelemben.

4. A gyermekvédelmi munka és a gyermekvédelmi szervezetek együttműködésének hatékonyságát növelő intézményes formák és módszerek, saját gyakorlati tapasztalatok feldolgozása.

5. A gyermekbántalmazással járó traumák terápiája, speciális és különleges szükségletek kielégítése a gondozás során.

A meghirdetők rugalmas pályázati feltételekkel is kívánták szolgálni a pályázat alapvető célját, a szakmai tapasztalatfeldolgozó munka minél erősebb ösztönzését. Ennek megfelelően a pályázatra minden olyan új vagy már elkészült szakmai jellegű írásmű benyújtható volt, amelyet még nem adtak be más pályázatra, vagy nem engedtek át más megrendelőnek hasznosításra. A már elkészült elemzések benyújtási lehetőségét indokolta, hogy számos intézményben tervszerűen folyik saját belső tapasztalatfeldolgozó munka, amelynek termékei saját belső vitafórumok előtt is megmérettettek, ám gyakran sehova nem vezet semmilyen további út e munkák szélesebb körű megismerése és hasznosítása számára. Ezeknek a munkáknak a részvétele a versenyben egyrészt biztosan emeli a pályázat színvonalát, másrészt e csatornák használóinak is utat nyit a szélesebb szakmai nyilvánosság eléréséhez, szélesebb körű megmérettetési lehetőség is biztosítva egyben a számukra.

Hasonlóan rugalmas feltétel volt, hogy a meghirdetők csak egy tízhónapos időszakra igényelték a pályaművek hasz-

nosítási jogának átengedését a díjnyertes szerzőktől. Amennyiben ez az idő nem bizonyul elegendőnek az írásművek hasznosítására, annak joga visszaszáll a szerzőkre. Sőt, még ez alatt a tíz hónap alatt is, csak konzultációs kötelezettség terheli a díjnyertes szerzőket, amennyiben alternatív hasznosítási lehetőséget találnak írásművük számára. Ezt a felhasználói rugalmasságot messzemenően indokolja egyrészt az, hogy a meghirdetőknek könnyűszerrel támadhatnak nehézségeik a hasznosítási terveik anyagi biztosításában, másrészt pedig az, hogy az egyetlen fontos cél, hogy az értékesnek bizonyult szakmai termék minél szélesebb körben hasznosuljon, bármilyen úton ugyanazzal az eredménnyel el lehet érni, akár különböző csatornákat párhuzamosan igénybe véve is. Szerencsére, a meghirdetők ilyen magatartását – legalábbis egyelőre – nem korlátozzák semmiféle bürokratikus szempontok.

A pályamunkák elbírálásának természetes volt egy olyan feltétele is, hogy a szerzők kielégítő színvonalon teljesítsék a feldolgozásra kiválasztott tapasztalataik bemutatását. Bár nem volt alapvető szempont a benyújtott írásművek terjedelme, mind az elbírálás, mind az esetleges hasznosítás igényei azt diktálták, hogy kb. 20-25 oldalban maximáljuk az írásművek hosszát (nem számítva a szükség szerint hozzá kapcsolódó mellékleteket, amelyek együttes terjedelme maximum 50 oldal lehetett). Örömmel állapítottuk meg, hogy már az első kiírás alapján is majdnem kivétel nélkül csak olyan pályamunkákkal lehetett találkozni, amelyek teljesen kielégítették az ilyen írásművek iránt támasztható igényeket.

A pályamunkák elbírálására Bírálóbizottság létesült a meghirdetők képviselőiből, valamint Domszky András személyében felkért külső szakértőből. A pályázat tisztaságának biztosítása érdekében ezen kívül megszabtuk azt a feltételt is, hogy a pályamunkákat jellegével kellett benyújtani (külön lezárt, kis borítékban megjelölve a jellegés pályamunka szerzőit) a Fővárosi TEGyESz Módszertani és Elemző Szolgálatához, ahol elfogadás előtt ellenőrizték, hogy a pályamunkákban ne maradjon semmilyen, a szerzők személyi azonosítására alkalmas adat. A Bírálóbizottság tagjai is csak akkor kap-

tak információt a jellegék mögötti szerzőkről, azaz csak akkor nyitották ki nyilvánosan a szerzők személyi adatait tartalmazó borítékokat, amikor már befejeződött a pályadíjakodaítélése.

A pályázat célkitűzéseinek maximális teljesülését szolgálta, hogy a meghirdetők olyan pályadíjakat tűztek ki, amelyek ténylegesen alkalmasnak bizonyultak az ösztönzésre. A pályadíjak kitűzésénél azt a szempontot vettük figyelembe, hogy a pályadíjak mértéke mind a résztvevők, mind a szélesebb szakmai közvélemény előtt meggyőzően kifejezze a gondjainkra bízott gyermekek érdekében teljesített szakmai igényesség, újító törekvés, találmányosság és a tapasztalatok igényes feldolgozása iránti tiszteletet, ezen értékek nagyrabecsülését a gyermekvédelemben. Ez, sajnos, a mi esetünkben sem jelenthette azt, hogy a pályázók nagyon komolyan megtisztelve érezhették volna magukat a kilátásba helyezett pályadíjak által. Nem valószínű ugyanis, hogy a pályázók között lehetett olyan, akinek bruttó havi bére ne haladta volna meg jelentősen az első díjra kiírt 100 ezer forintot. Az is biztosan állítható azonban, hogy még a harmadik díjra kiírt bruttó 60 ezer forint sem volt megalázóan alacsony.

A meghirdetők témakörönként egy-egy I., II., és III. díj kiadását helyezték kilátásba azzal a feltétellel, hogy egy-egy témakörben legalább öt pályamunka beérkezik. (Kevesebb beérkezett pályamunka esetén is elbírálták azokat, arányosan megállapított számú pályadíjat adva ki.)

A meghirdetett pályázatra 15 pályamunka érkezett be, amelyek mind megfeleltek a kiírt feltételeknek. Témaköri besorolás szerint két témakörben érkezett be öt pályamunka, ami két-két I., II. és III. díj kiadását alapozta meg. (A Bírálóbizottság két esetben felülbírált a pályázók önbesorolását, ez azonban a két pályamunka „helycseréjét” jelentette, a témakörönkénti beérkezési arányokat nem érintette.)

A Bírálóbizottság – elismerését fejezve ki valamennyi pályázónak – tíz pályamunkát kívánt külön elismerésben részesíteni. Ezért – kimerítvén a kiosztható hat pályadíj lehetőségét – egy 50.000.-forintos különdíj kiadását határozta el, amelyet dr. Nedetzky Györgynek ítéltek oda

„Írta az élet” címmel és jeligével beadott pályamunkájáért. Három további pályamunkát: a „Háromcsillag” jeligével *„Jelzőrendszer és együttműködés Terézváros gyermekjóléti alapellátásában”* címmel (Fehér Judit, Terézvárosi Gyermekjóléti Szolgálat), az „Igazgyöngy” jeligével *„A Gyermekpszichodráma mint hatékony terápiás módszer”* címmel (Istvánffy Gabriella, Pinterics János, Terézvárosi Gyermekjóléti Szolgálat), valamint a „Mi van a zölddióban?” jeligével *„Gyógyító fejlesztő program”* címmel (Detrich Viktorné Récsey Ágnes, II. Rákóczy F. Gyermekotthon, Alsóbélatelep) beérkezett alkotásokat pedig dicséretben részécsítette.

A díjazott pályamunkák között

Kis Ildikó, a Pest Megyei TEGYESZI munkatársa „Kányádi Sándor padja” jeligével *„A gyermekvédelem hétköznapjai”*

címmel, valamint Kulcsár Mariann, a Fővárosi TEGYESZ munkatársa „Család?” jeligével *„A különböző gondozási helyeken nevelkedő testvérek közötti kapcsolatok alakulásának tendenciái a szakellátásban”* címmel benyújtott munkájára III. díjat kapott. Híres Angéla és Schmidtné Buda Andrea, a Pesterzsébeti Család- és Gyermekvédelmi Központ munkatársai „Ösvény” jeligével *„A gyermekvédelmi szolgáltatások kiépítése Pesterzsébeten”* címmel, valamint Árkus Péter, (a Fővárosi Bokréta Lakásotthonok munkatársa „Rítus” jeligével *„Rítus, hagyomány és tradíció a nevelés folyamatában”* címmel készített munkájára II. díjban részesültek.

Híri Gabriella, a Menedék Alapítvány Mamásotthon és Fiúotthon vezetője „Árvácska” jeligével *„A Menedék Alapítvány Mamásotthon történeti bemutatása napjainkig”* címmel, valamint Domokosné Balogh Ildikó, a Fővárosi TEGYESZ

munkatársa „Ördögsekér” jeligével *„Vidéki illetékességű gyermekek a fővárosi szakellátásban (esettanulmányok)”* címmel készített írásművük alapján nyerték el az első alkalommal lebonyolított pályázat két első díját.

Mind a pályázat meghirdetői, mind a Fővárosi TEGYESZ-ben az előkészítésben és lebonyolításban közreműködő munkatársak nagy örömmel nyugtázták, hogy mind a gyermekjóléti alapellátásban, mind a szakellátásban működő kollegák, önkormányzati intézmények és civil szervezetek munkatársai egyaránt megtisztelték ezt az ennél fogva ígéretesnek tűnő szakmai kezdeményezést, és már első meghirdetésekor bizalmat szavaztak neki. A közreműködőknek tehát, úgy tűnik, minden okuk megvan arra, hogy e jó kezdeményezés folytatását továbbra is szorgalmazzák.

Békés Zoltán

■ necc.hu

Magyarország első internetes ifjúsági mentálhigiénés szolgálata, a www.necc.hu immár négy éves múltra tekint vissza. Megszervezését az tette indokolttá, hogy ifjúságunk, azon belül különösen a serdülő korosztály lelki egészségi állapota igen rossznak minősíthető. Már ebben az életkorban eléggé gyakoriak azok a lelki problémák és magatartásformák, amelyekből a későbbi életévekben a legkülönbözőbb betegségi állapotok fejlődhetnek ki. (Csak egy adat: hazánkban egymillió alkoholfüggő, illetve olyan személy él, aki számára az ivás súlyos egészségi és szociális problémát jelent!). A gondokon túlmenően az Internet rohamos elterjedése is óhatatlanul szükségessé tette ennek az új kommunikációs eszköznek a felhasználását a megelőző, egészségfejlesztő munkában.

A necc programját pszichológusokból, pedagógusokból és más kommunikációs szakemberekből álló munkacsoport tervezte meg és irányítja. Szerintük a „lelki egészség” nem egyszerűen a be-

tegség hiányát jelenti, hanem olyan létállapotot, amely elsősorban valós önismerettel, biztos önazonossággal és értékrendszerrel, kellő önértékeléssel, s ezek nyomán érzelmi érettséggel, hatékony problémakezelési képességgel, illetve jó közösségi kapcsolatokkal jellemezhető. Éppen ezért a necc küldetésének lényege: a program hozzájáruljon az előbbieken felsorolt értékek erősítéséhez, a serdülők lelki – kapcsolati kultúrájának gazdagodásához.

A honlapon e célokat különböző rovatok szolgálják. Ezek közül elsősorban három olyan van, amely közvetlenül is kapcsolódik a lelki egészségmegőrzéshez. A „Lelek-e-mail” a necc levelezési tanácsadó szolgálata, amolyan „titkos szobácskaja”, amit azok a fiatalok vesznek igénybe, akik különböző lelki, életvezetési problémájukban szeretnének eligazodni, megértésre találni. Az eltelt négy évben a levélforgalom jóval túlhaladta a kétezret. Elsősorban diákok írtak, akiknek fele gimnazista, negyede általános iskolás, ötöde pedig egyetemi, főiskolai hallgató. A levélírók elsősorban párkapcsolati problémájukban, illetve önismereti kérdésekben kértek segítsé-

get. Újabban pedig egyre több olyan levél érkezik, amely írójának konkrétabb lelki egészségi problémájára utal. A beküldött levelek nagy többségében a levélírók még legbensőbb érzéseiket, gondolataikat is szinte meglepően őszintén tárják föl. E tény nagy kapcsolati, kötődési igényre utal, illetve arra is, hogy a levélírók a hétköznapokban – legalább is úgy tűnik – híjával vannak azoknak a családi, baráti kapcsolatoknak, amelyekben igazán biztonságban érezhetnék magukat. Nincs, illetve csak kevés olyan ember van közvetlen környezetükben, akikkel megbeszélhetnék legféltebb titkaikat. Föltárulkozásukat az is segíti, hogy a levelezés teljesen anonim. Tehát senkinek sem kell félnie attól, hogy problémája okán „beskatulyázzák”, vagy gondjairól más is tudomást szerez, miáltal környezete „ferde szemmel” néz rá. Mivel ugyanazzal a tanácsadóval többszöri levélváltásra is lehetőség van, a levelezés során lehetőség nyílik arra, hogy a levélíró egyre árnyaltabban érzékeli önmagát és környezetét, s így végső soron konkrét problémáira is egyre jobban „rálásson”, azt képes legyen egyre jobban megérteni.